

מראי מקומות - יבמות

סב:

סמוך לוסת הוא דין דאורייתא, א"כ איך דחינו איסור דאורייתא משום פקידת אשתו. והביא מש"כ ר"ת דפקידה אינה תשמיש ממש, אלא ריצוי דברים, וכמש"כ תוס' כאן בשמו. וכ' ריטב"א דאינה נהירא, א', משום דלשון פקידה לא משמע כן. ועוד, דאם תשמיש אסור, ל"ל לאלבושה יצר הרע. ולכן כ' דאף פקידה היינו תשמיש ממש, אבל דין פקידה הוא ג"כ נלמד מקראי, והכתוב מבטיחו שלא יבא לידי חטא שתראה בשעת תשמיש. עוד כ' דסמוך לוסתה אינה שעת עונה ממש, וסמוך לווסתה דאסור מן התורה הוא סמוך לווסתה ממש, כגון חצי שעה וכיוצא ב, אבל עונה דסוגיין אינו אלא מדרבנן, וכיון שהוא מדרבנן, י"ל דהם אמרו והם אמרו, דמותר בשעה שיוצא לדרך. וע"ע בריטב"א אצלנו שכ' שכל הדין דצריך לפרוש מאשתו בשעת וסתה הוא מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא, ולכן שפיר התיירו ביוצא לדרך.

ז. עונה

פרש"י דהיינו או יום או לילה. אולם ע' באור זרוע (הל' נדה, אות שנ"ח) שהביא מהאבי העזרי שרגילים לפרש דעונה היינו כ"ד שעות, ופי' דהיינו דאם רגילה לראות ביום, צריכים לפרוש בכל היום וכן בלילה שלפניו. וע' בש"ך (יו"ד קפ"ה ז') שהביא דברי האור זרוע, וע"ש שכ' ליישב קו' הבית יוסף עליו, ואכ"מ.

ח. והמשיאן סמוך לפירקן, עליו הכתוב אומר וכו' הק' תוס', הא לא תקנו חכמים נישואין לקטן. ות"י דאה"נ, אלא דעכ"פ אינה ביאת זנות. אולם ע' בשו"ת הרשב"א (ד' ר"ז) דכ' דבקטן ממש מסתברא שאסור, דכל שלא תיקנו רבנן נישואין זנות הוא. וכ' עוד, דנפיק מזה חורבא, דזמנין דהוי קטן ונראה כגדול, ואין קידושיו קידושין ושמא יבואו הרואים לומר שהוא גדול, ואם קבלה קידושין מאחא, לא יחושו להם. ולכן כ' דמה דאי' דדבר טוב הוא ההיא דמשיאן סמוך לפירקן, היינו מיד לאחר שהגיעו לגדלות, או דסמוך לפירקן היינו סמוך ל"ח שנה, שהוא פירקן לחופה כמו שאמרו חז"ל, בן י"ח לחופה.

ט. והנושא את בת אחותו

כ' הנודע ביהודה (מה"ת אה"ע ע"ט), דמש"כ הספר חסידים דשלא ישא אדם בת אחותו, לכאן הוא כנגד התלמוד וכפשוטו יהי' אסור לשמעו. אלא האמת יורה דרכו, דכוונתו היתה רק לצוות לזרעו אחרי לודורי דורות, לפי שראה ברוח הקדש שזרעו לא יצליח בזווגים כאלה, ולכן אינו סותר דברי התלמוד, שהוא על הכלל ודברי החסיד הי' על הפרט.

א. היו לו בנים בילדותו, יהיו לו בנים בזקנותו, וכו' כ' הרי"ף (יט: בדפי הרי"ף) דדין זה של ר' יהושע הוי מדרבנן. והעיר הבעל המאור דלא כ' הרי"ף נפק"מ בזה שהוא מדרבנן. וכ' הרמב"ן במלחמת דהרי"ף בא לפרש האמת, דאם הי' גם דין זה מן התורה, א"כ אין שייך כל המח' ב"ש וב"ה לענין ב' זכרים או זכר ונקבה, וגם המח' ר"י ור"ל לענין הי' לו בנים בגיותו וכו', לא שייך דלעולם צריך להמשיך לפרות ולרבות עוד מן התורה. אולם הוסיף הרמב"ן דגם יש נפק"מ לדינא, דאילו הי' מן התורה, היו מכין אותו עד שיקיימו, משא"כ עכשיו שאינו אלא מדרבנן, אין מכין אותו.

ב. ילמוד תורה בזקנותו

העיר הערוך לנה, דלכאן זה פשוט, דכי ס"ל דבזקנותו פטור מת"ת, וכ' להגיה "ילמד" תורה בזקנותו, דהיינו, דאם בילדותו למד תורה לעצמו, ישתדל בזקנותו ללמד לאחרים, ואפי' אם בילדותו כבר העמיד תלמידים, עכ"ז יהיו לו גם תלמידים בזקנותו.

ג. שנים עשר אלף זוגים תלמידים וכו'

יש לעי', למה נקט לשון זה, ולא שהי"ל כ"ד אלף תלמידים. וכ' בדרך שיחה (עמ' שצד) שהיו חברותות. ובבן יהוידע כ' דר"ע הבין שהי' להם מדת קנאה, ולכן התחכם לזווגם שנים שנים, שחיבר קטן עם גדול, כדי שבהכרח יכבד הקטן לגדול, ולא תהי' קנאה ביניהם, ועכ"ז לא הועיל.

ד. שלא נהגו כבוד זה לזה

הק' בדרך שיחה (עמ' שצה), איך לא עשו תשובה, ולמה רבם לא הוכיחם. והשיב דר"ע עצמו לא ידע הטעם, והטעם שאמר (קהלת רבה י"א, ו) שהיו צרי עין בתורתם, לא נתחדש לו אלא אח"כ.

ה. שלא נהגו כבוד זה לזה

ולכאן יש לעי', האם בשביל חטא שלא נהגו כבוד זה לזה יהי' חייבים מיתה. ופי' במשנת ר' אהרן (חלק ג', עמ' י"ז), שהרי ר"ע הי' יסוד של תורה שבעל פה לדורות, וממילא צריך להיות אצלם בתכלית השלמות כל המ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, ואם יהי' חסר זה יהי' חסר בעצם קניית התורה, ולכן כיון שהי' חסר להם דיבוק חברים, אין תורתם בתכלית הראוי, וממילא לא היו ראויים להיות המוסרים של תושבע"פ לדורות, וגם הי' חסר בעצם התורה.

ו. אלא סמוך לווסתה וכו'

ע' בריטב"א בשבועות (יח:), שהק' למאן דס"ל דדין פרישה